

หลักสูตร วินัยและการรักษาวินัย

โดย นางสาวปณัสยา พวงสมบัติ
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

- เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียนในเรื่องการรักษาวินัย
- สรุปจุดมุ่งหมายและความสำคัญของวินัยได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

๑. ความหมายและความสำคัญของวินัย

วินัย (Discipline) หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการต้องซื่อสัตย์ สุจริต ตั้งใจปฏิบัติ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา รักษาความลับของราชการ เป็นต้น

การรักษาวินัย หมายถึง การที่ข้าราชการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด

ความสำคัญของวินัย สามารถแยกออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

- ความสำคัญต่อส่วนรวม กล่าวคือ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของงานราชการให้สำเร็จ ลุล่วง หรือเพื่อความผาสุกของประชาชน หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยในวงราชการ
- ความสำคัญต่อตนเอง กล่าวคือ วินัยจะช่วยให้ส่งเสริมสมรรถภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าและความสำเร็จในการทำงานและประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในตัวเจ้าหน้าที่

สาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดทางวินัย ซึ่งอาจมีสาเหตุได้ทั้งภายในและภายนอก สาเหตุภายในที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยนั้น อาจเกิดจาก การไม่เข้าใจ ไม่ใส่ใจ การถูกล่อใจ หรือจำใจให้ต้องกระทำความผิด หรือแม้กระทั่งการตั้งใจที่จะกระทำความผิดวินัยด้วยก็ตาม ซึ่งการนี้อาจมีผลมาจากภายนอกได้เช่นเดียวกัน เช่น การไม่เข้าใจในงานที่ต้องปฏิบัติ การปล่อยปะละเลยจากผู้บังคับบัญชา ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ หรือมีโอกาสในกระทำความผิด

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัย สามารถแบ่งแยกตามประเภทของผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

ข้าราชการ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎ กพ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

ลูกจ้างประจำ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ.๒๕๓๗ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎ กพ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

พนักงานราชการ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยกัน ๔ ฉบับ ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยหลักเกณฑ์การดำเนินการทาง

วินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎ กพ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

จ้างเหมาบริการ จะใช้กฎหมายเพียงฉบับเดียวเท่านั้นนั่นคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยอยู่ในลักษณะของสัญญาจ้างแรงงานทั่วไป

๓. ข้อกำหนดวินัย ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่ผู้ปฏิบัติงานราชการทุกคน พึงปฏิบัติตามโดยสามารถแยกได้ดังต่อไปนี้

วินัยต่อประเทศชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘๑ ได้ให้ความหมายว่า วินัยต่อประเทศชาติ หมายถึง สนับสนุนการปกครองตามระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งหากขาดคุณสมบัติในข้อนี้อาจได้รับโทษ โดยถูกสั่งให้ออกจากราชการได้ เช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการแสดงความคิดเห็นที่ว่าประเทศไทย ควรปกครองระบบคอมมิวนิสต์

วินัยต่อผู้บังคับบัญชา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้แบ่ง การปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาไว้ ดังนี้

- การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา มาตรา ๘๒ (๔) กล่าวคือ เมื่อมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะ เป็นคำสั่งทางวาจาหรือเป็นหนังสือที่สั่งการในหน้าที่ราชการ และเป็นคำสั่งที่ ชอบด้วยกฎหมาย หากผู้ใต้บังคับบัญชามีเจตนาที่จะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ย่อมได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่เป็นกรณีที่คำสั่งนั้น จะส่งผลเสียหายต่อราชการ ผู้ใต้บังคับบัญชาย่อมมีสิทธิที่จะรายงานคำสั่ง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นอีกครั้ง หากผู้บังคับบัญชายืนยันคำสั่งเดิมและผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งไปก็จะเป็นการไม่มีความคิดทางวินัย

- การรายงานเท็จ มาตรา ๘๓ (๑) กล่าวคือ มีรายงานจากผู้ใต้บังคับบัญชาต่อผู้บังคับบัญชาด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ ซึ่งข้อความที่รายงานนั้นมีข้อความอันเป็นความเท็จหรือมีลักษณะปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้ง และมีเจตนาที่จะรายงานข้อความต่อผู้บังคับบัญชาก็จะถือว่ามีความผิดทางวินัย เช่น ในกรณีที่ยื่นใบลาป่วย แต่ในทางความจริงไม่ได้ป่วยแต่ลาไปเพื่อทำธุระส่วนตัวที่ต่างจังหวัด ซึ่งควรยื่นใบลาจริง ก็ถือได้ว่าเป็นการรายงานความเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

- การปฏิบัติงานข้ามผู้บังคับบัญชา มาตรา ๘๓ (๒) กล่าวคือ ต้องไม่ปฏิบัติงานอันเป็นการข้ามผู้บังคับบัญชา (ข้ามชั้นใดชั้นก็ได้) เว้นแต่ ผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าสั่งให้ปฏิบัติ หรือได้รับการพิจารณาอนุญาตเป็นพิเศษหรือเป็นครั้งคราว เช่น อธิบดีมีคำสั่งให้นิติกรปฏิบัติการแปลเอกสารราชการ เป็นภาษาต่างประเทศและให้ส่งให้แก่อธิบดีโดยตรง กรณีเช่นนี้ถือว่านิติกรปฏิบัติการผู้นั้นไม่มีความผิด แม้จะเป็นการปฏิบัติงานข้ามผู้บังคับบัญชาของตนก็ตาม เนื่องจากได้รับการพิจารณาอนุญาตเป็นพิเศษหรือเป็นครั้งคราวจากอธิบดี เป็นต้น

อนึ่ง การร้องเรียนทางวินัย หรือการยื่นใบลา ไม่ใช่การปฏิบัติงาน จึงสามารถยื่นข้ามผู้บังคับบัญชาได้

วินัยต่อเพื่อนร่วมงาน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ ผู้ปฏิบัติงานต้องพึงปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใด โดยต้องปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีไม่ทะเลาะวิวาทกันไม่ว่าจะในเวลาหรือนอกเวลาราชการ ช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการตามมาตรา ๘๒ (๗) เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปด้วยความราบรื่น

และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ประชาชน ข้อห้ามประการถัดมา คือ ห้ามมิให้กลั่นแกล้ง กดขี่ ข่มเหง เพื่อนร่วมงานตามมาตรา ๘๓ (๗) และข้อห้ามประการสุดท้ายได้แก่ ห้ามมิให้คุกคามทางเพศ หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศตามมาตรา ๘๓ (๘) ทั้งทางวาจาหรืออากัปกิริยา ไม่ว่าจะในหรือนอกสถานที่ราชการ โดยที่ผู้ถูกระงับไม่ยินยอม

วินัยต่อประชาชน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง จำต้องให้การต้อนรับประชาชน ให้ความสะดวก รวดเร็ว และเข้าใจง่ายแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ให้เป็นธรรมเนียม ไม่เลือกปฏิบัติ ต่อประชาชนด้วยเหตุความต่างใด ๆ ไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ การศึกษา หรือฐานะ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ต่อผู้ที่มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ราชการของตนตามมาตรา ๘๒ (๘) ทั้งนี้ ยังมีข้อห้ามสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานต้องพึงระวังอย่างยิ่ง กล่าวคือ ห้ามดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ที่มาติดต่อราชการตามมาตรา ๘๓ (๙)

วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานราชการทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล แบบแผน เช่น การห้ามนำรถยนต์ที่เป็นทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว การจัดฝึกอบรมเพื่อเบิกจ่ายในกิจการอื่นโดยที่ไม่ได้จัดฝึกอบรมจริง การไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุก้าวคือ ไม่ดำเนินการตรวจการจ้างหรือไม่ตรวจสอบเอกสารควบคุมงานตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

- ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ รักษาประโยชน์ของทางราชการ เช่น ไม่เอาเวลาราชการไปทำกิจการส่วนตัว ต้องอุทิศเวลา ไม่ละทิ้ง กล่าวคือ ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือทอดทิ้ง กล่าวคือ อยู่ในสถานที่ทำงานแต่ไม่ปฏิบัติงานหน้าที่ราชการ

- รักษาความลับของทางราชการอย่างเคร่งครัด ซึ่งความลับมี ๓ ชั้น ได้แก่ ลับ ลับมาก ลับที่สุด เช่น มีหน้าที่ในการพิจารณาความดี ความชอบเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนเงินเดือน แต่กลับนำไปเปิดเผยต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่นให้ทราบ

- ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ

- ไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ข้าราชการของตนเพื่อหาประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่นตามมาตรา ๘๓ (๓)

- ไม่ประมาทเลินเล่อในตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๓ (๔)

- ไม่กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๓ (๕) เช่น การรับเงินจากผู้ที่มาติดต่อราชการ

- ต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด ตามมาตรา ๘๓ (๖) เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ได้

๔. โทษและการกระทำความผิดวินัย

การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๘๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑

(๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบหรือโดยทุจริต

(๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายอย่างร้ายแรง

(๓) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกิน ๑๕ วันโดยไม่มีเหตุอันสมควรในกรณีข้าราชการและลูกจ้างประจำ และละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา ๗ วันในกรณีพนักงานราชการ ซึ่งนับรวมวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ด้วย เช่น ยื่นขอลาแล้ว แต่ภายหลังผู้บังคับบัญชาไม่อนุมัติ

(๔) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เช่น การเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงเท็จ มีเจตนาทุจริตฉ้อโกง ทุจริตในการสอบต่าง ๆ การเล่นการพนันที่กฎหมายห้าม หรือการเสพของมึนเมา ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามปกติหรือเป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของทางราชการ

(๕) ดุหมั่น เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เช่น ต่อว่าต่อท้วงผู้มาติดต่อราชการในถ้อยคำหยาบคาย เช่น คำว่า โง่เหมือนควาย

(๖) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก โดยศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ไม่รวมถึงการรอกาลลงโทษ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจออกคำสั่งว่าร้ายแรงหรือไม่ โดยจะพิจารณาเป็นรายกรณีไปประกอบกับข้อเท็จจริงอื่น เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานราชการทั้งที่คำนวณราคาเป็นเงินได้และไม่สามารถคำนวณราคาเป็นเงินได้ ภาพพจน์ต่อหน่วยงานราชการ

โทษทางวินัย สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

ข้าราชการ สามารถแบ่งโทษทางวินัยได้ ๕ ประการ โดยเรียงลำดับจากโทษทางวินัยขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงตามลำดับได้ ดังต่อไปนี้ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก

การตัดเงินเดือนนั้นจะทำการตัดเงินเดือนร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือน ที่ได้รับนับวันที่ได้รับคำสั่ง โดยต้องกำหนดระยะเวลาในการตัดเงินได้แก่ ๑ ถึง ๓ เดือน ตามกฎ กพ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

โทษปลดออกและไล่ออกถือเป็นโทษทางวินัยที่ร้ายแรง ตีความต่างกันว่าโทษปลดออกจะมีผลเสมือนการลาออกและยังคงได้รับบำเหน็จบำนาญตามสิทธิของตน ส่วนโทษไล่ออกจะไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

พนักงานราชการ จะมีโทษด้วยกัน ๔ ประเภทได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดค่าตอบแทน ลดค่าตอบแทน และโทษขั้นสุดท้ายได้แก่ ไล่ออก

ลูกจ้างประจำมีโทษด้วยกัน ๕ ประเภท ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง ลดค่าจ้าง ปลดออกและไล่ออก

สรุป การเป็นข้าราชการที่ดีนั้น จะประสบความสำเร็จมีหลักในการปฏิบัติ ดังนี้

๑. การครองตน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ตรงต่อเวลาและรับผิดชอบต่อหน้าที่ มั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและหน่วยงาน ไม่ปฏิบัติให้เป็นที่เสื่อมเสียในวงการข้าราชการ
๒. การครองคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานทุกคน
๓. การครองงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่ คิดถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

ประโยชน์ที่ได้รับ

มีความความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ และดำรงไว้ซึ่งวินัยในการเป็นข้าราชการที่ดีต่อไป